

ცამეტი წლის ბიჭი

ცამეტი წლის ბიჭი დეიდასთან იყო სტუმრად, დეიდაშვილებმა აწყენინეს და, არავისთვის არაფერი უთქვამს, გამოიპარა. თავის სოფლამდე ოცდახუთ კილომეტრზე მეტი ჰქონდა გასავლელი, თანაც თოვლქაპში, იანვრის მოკლე დღეს. ორღობეები თავჩაღუნულმა გაიარა, სოფლის განაპირას, კალოებისა და საბძლების იქით შედგა, შარვლის ტოტები წინდებში ჩაიტანა, პალტოს ღილები შეიკრა, საყელო ყურებზე წამოიწია, ერთი მიბრუნდა, მუქართა თუ ბრაზით გახედა ნისლში მიკარგულ სახლებს და გამოიქცა. მორბოდა ზომიერი ნაბიჯით, მკერდთან აკრეფილი ხელებით, ისე, როგორც ამას ფიზკულტურის მასწავლებელი ასწავლიდა. ეგონა, დიდხანს ირბენდა ასე, მაგრამ ნახევარი კილომეტრიც არ ექნებოდა გარბენილი და, ქოშინი აუვარდა, ისევ ნაბიჯზე გადავიდა. აქ ამ დროს მანქანები არ დადიოდნენ, თუნდაც ევლოთ, ბიჭს ფული არ ჰქონდა და გაჩერებას ვერ გაუბედავდა. აქეთ რომ მოდიოდა, ცხენზე იჯდა, ამინდიც მშრალი იყო, მზიანი. ტყიან ფერდობებში შაშვები და ჯაფარები დაფრინავდნენ, გზის აქეთ-იქიდან ერთმანეთს გადასმახოდნენ ლამაზი სკვინჩა ჩიტები. ახლა ჩაჩუმებული, ჩალუმული იყო ყველაფერი. შავადაპრიალებულ რცხილებს და ჯაგმუხებს მძივებივით დაჰკიდებოდა წვიმის მსხვილი, კამკამა წვეთები. იმ წვეთების მოწყვეტისა და ფოთლებზე დაცემის ხმა თუ შემოესმოდა, ისიც მაშინ, როცა შეჩერდებოდა. აღმართი აკრობოდა, ეჩვენებოდა, რომ იქ, მაღლა, ბნელოდა. არც უამისობა იყო, ხის ტოტებში გახლართული ნისლი სულ რაღაც ხუთიოდე ნაბიჯის იქით ფუსფუსებდა და იწეწებოდა. დაღმართში გული ეძლეოდა, გარბოდა. ერთი ორჯერ მოკლევით ჩასჭრა, მაგრამ ძალიან დასველდა და ისევ გზაზე სიარული ამჯობინა. ვერც ბალახს მიეკარებოდა და ვერც ხეს, შრიალით მოდიოდა მსხვილი, მძიმე წვეთები. ჯიბეში პატარა, ფრჩხილის საკვეთი დანა და პური ედო, ხელისგულისოდენა, ჩუმად აღებული პური. პირველი მთა რომ გადაიარა, ხელი წაუცდა და ცოტა წააციცქნა იმ პურს. მაგრამ მერე გაახსენდა, გადაწყვეტილი ჰქონდა, გზას რომ გაინახევრებდა, იქ შეეჭამა, და თავი შეიკავა. „მთავარია, საქმელზე არ ვიფიქრო“, _ თქვა და აქეთ-იქით დაიწყო ყურება. აქ მთები გზიდან შორს იყვნენ გასული, ნისლიც მაღლა იყო აწეული. ხელმარჯვნივ, მდინარის გაღმა, სოფელი მოჩანდა. პატარა ტაფობში ნახირი სძოვდა. ბიჭს აღარაფერი აკრობოდა, მაგრამ გული მაინც დამძიმებული ჰქონდა. დეიდა ადარდებდა. დეიდასაც დამნაშავედ თვლიდა იმ ამბავში, რამაც გამოპარვა გადაწყვეტინა, მაგრამ მაინც ადარდებდა. მოიკითხავდნენ, ვერ ნახავდნენ და გადაირეოდა საცოდავი ქალი! ბიჭსაც სწორედ ეს უნდოდა, მაგრამ მაინც დარდობდა.

„თუ გააკეთებ ასეთ რამეს, აღარც უნდა ინანო“, _ დაასკვნა ბოლოს. ცდილობდა, სხვა რამეებზე ეფიქრა, და ფიქრობდა: „გრძნობენ თუ არა მცენარეები, მე რომ გავუარე ახლა გვერდზე? ან მიწა თუ გრძნობს, ვეხს რომ ვადგამ ზემოდან?“ გაეღიმა. „თუმცა რა, რანაირი პატარა ქინქვაც არ უნდა დაგაჯდეს“... ხევიდან მენახირე ამოვიდა და გზის მახლობლად გაჩერდა. საჩინწინწამოწეული ბრეზენტის საწვიმარი ეცვა, ილლით მსხვილ ჯოხს დაჰყრდნობოდა. ბიჭი ფეხაკრეფით მიდიოდა, არ უნდოდა, მენახირეს შეემჩნია, მით უმეტეს _ რამე ეკითხა. მაგრამ მენახირემ შეამჩნია. მობრუნდა და ყურება დაუწყო. ბიჭმა გამარჯობა უთხრა. გაგიმარჯოსო, _ გააგრძელა მენახირემ. კითხვით კი არაფერი უკითხავს. აქ უკვე ფეხაჩქარებულს, პურზე ხელი ისევ წაუცდა. პატარა მოატეხა. გაახსენდა თავის თავისათვის მიცემული პირობა და შერცხვა. ის

პურის პატარა ნატეხი რამდენჯერმე გადაატრიალ-გადმოატრიალა. კინალამ გადააგდო. მაგრამ მერე თქვა, „პურის გადაგდება არ შეიძლება“, და პირში იკრა. „ისევ ჯიბეში ჩაგედო“, _ წამოეწია თითქოს სხვისი ხმა. „ო, აღარც მაგდენად ღირს! მთავარი სხვაა. მთავარია, არ დამიღამდეს. თუ დამიღამდა? ღამეც ვივლი. ღამე არ ამოვედით ამ ზაფხულს მინდვრიდან? გადაირევა ბებიჩემი. ნეტავ შუადღე თუ გადავიდა?“ ცა კიდით კიდემდე ერთი ფერის იყო. წვრილი, წვრილი წვიმა ჩამოდიოდა, ხანდახან თოვლის ფიფქებიც ჩამოსდევდა, ნახევრად გამდნარი თოვლის ფიფქები.

გზა ხევში ჩავიდა. ზაფხულში აქ, ეტყობოდა, დიდ ნიაღვრებს ევლო. რიყის აქეთ-იქით აყრილი მურყები და თხილები მინაშული ნარიყით იყო სავსე. ახლა ოდნავ შემდვრეული ლიკლიკა ნაკადული მიედინებოდა. პატარა ტბორს ზემოთ, გაქერქილ ხმელ როკზე, ალკუნი იჯდა. ბიჭს გაგონილი ჰქონდა, ალკუნი ლიფსიტებით იკვებებოდა. „„ნუთუ ამ წყალში თევზები არიან?“ გაჩერდა და ცდა დაიწყო, აბა რას იზამს ეს ტბორსჩაშტერებული ჩიტო. მაგრამ მერე უცებ გაახსენდა, რომ ისედაც აგვიანდებოდა, და ხელები აუქნია. დაუყვირა კიდევ _ „ჰოუ!“ ალკუნი აფრინდა, კი არ აფრინდა, როკიდან ძირს დაეშვა და ასე, ცისფერი ფრთების ციმციმით გაუყვა რიყს.

ხევს იქით შარაგზა იყო. წონწონში არეულ ხრემს კარგად ეტყობოდა მანქანების კვალი. მაგრამ რა! რომც ყოფილიყო მანქანა, როგორ გაუბედავდა გაჩერებას! შემოხვდნენ გომბორიდან მომავალი ცხენოსანი ოსები _ ორი კაცი და ორი ქალი. ჰკითხეს, ვისი ხარო. სხვაგნებური ვარო, _ და სულ ეს იყო. ოსებმა ეჭვისთვალის აადევნეს ბიჭს, იმათაც გულმა რეჩხი უყო, მაგრამ აღარ ჩასძიებინან, თავიანთი გზა განაგრძეს. ბიჭმაც ნაბიჯს აუჩქარა.

გომბორში დაბა-სოფლისთვის დამახასიათებელი ჩვეულებრივი სურათი დახვდა. ბაზარში სიცივით აბუზული რამდენიმე ქალი იდგა, იქ საპარიკმახერო უსაქმური გამომეტყველების ხალხით იყო სავსე, საკოლმეურნეო წერტის წინ, გაქონილ ბომზე, ღორის ფეშხო ეკიდა. იქვე, ათიოდ ნაბიჯზე, მაღაზია იყო. ბიჭი შევიდა და გამყიდველს საათი ჰკითხა. უკვე ოთხი ხდებოდა. გამყიდველს არ შეუმჩნევია, ბიჭს რომ სახეზე სიწითლემ გადაუარა, არც იმას დაუინტერესებია, რატომ იყო ასე დასველებული. ბიჭი გარეთ გამოვიდა. ველარ გადაეწყვიტა, გზა განეგრძო, თუ აქ სადმე დარჩენილიყო. მაინც სად უნდა დარჩენილიყო? ცრემლები მოერია, თავი შეეცოდა. მერე უცებ თავისი გადაწყვეტილება და ქადილი გაახსენდა _ ღამეც ვივლიო. პალტო გაისწორა, პური ამოიღო, ღონივრად ჩაკბიჩა და ჩქარი ნაბიჯით წავიდა. ხო, გზისპირა ონკანზე წყალიც დალია. ოდნავ შესცივდა. ამან ფეხი კიდევ უფრო ააჩქარებინა. მიდიოდა და მხოლოდ გზაზე ფიქრობდა: „ამ აღმართს მერე არყნარია, არყნარის ქვემოთ _ ნაგომურლები, ნაგომურლებს იქით _ თელიანხევი, თელიანხევს იქით _ ვაკე ტყე“.

გადასავალზე თხელი თოვლი იდო, ახლაც თოვდა. აქ მაღლობია, დაბლა ჩავალ და ისევ წვიმა იქნებაო, მაგრამ არა. თოვლი, პირიქით, გახშირდა. ნაგომურლების დიდი ველი თეთრად იყო გადაპენტილი. ერთი პირობა ესეც იფიქრა, რომელიმე ჯერაც ჩამოუნგრეველ გომურში ხომ არ დავრჩეო, მაგრამ, წარმოიდგინა თუ არა გომურის სიბნელე, ეს ფიქრი მაშინვე თავიდან მოიშორა. ჩქარობდა ის და ჩქარობდა თოვლიც, უკვე წვრილი, ხორხომელასავით მაგარი თოვლი. ეს წვიმას სჯობდა. აღარ ასველებდა, მაგრამ, სამაგიეროდ, თოვლი უფრო აკრთობდა. თოვლი და მშვიერი ნადირი როგორღაც ერთმანეთთან იყო დაკავშირებული!

თელიანხევში იგრძნო, რომ უღამდებოდა, მაგრამ აღარ შეშფოთებულა. ერთი ტყელა ჰქონდა გასავლელი, ამ ტყეს გაივლიდა და სათავიანთოში იყო. მაგრამ სწორედ ამ ტყის გავლა იყო საქმე! ნახევარზეც არ იქნებოდა მისული და დაღამდა. შინ, ლოგინში ჩათბუნებულს რომ წარმოედგინა ასეთ ადგილას თავისი თავი, ალბათ შეზარავდა. ახლა კი ღამე მხოლოდ აბრაზებდა. მარტო ღამე კი არა, აბრაზებდა ბილიკიც, უშნოდ გამოწვდილი ტოტებიც და ეს სიბრაზე, მისდა გასაოცრად, ძალას მატებდა. „მთავარია, გზა არ დაკარგო, მთავარია, ბუწკნარში არ გავება, თორემ ნადირი... ნადირი ტყეში ვერაფერს ვერ დამაკლებს, ხეები აქ არ არის?!“ ახსენდებოდა, რაც კი სახიფათო მოგზაურობაზე წაკითხული ან გაგონილი ჰქონდა. მიდიოდა და თვითონვე უკვირდა, რომ მაინცდამაინც არ ეშინოდა. ასე თუ ივლიდა, ბევრი-ბევრი, ერთ საათს ევლო, და ტყიდანაც გავიდოდა. ერთი საათი, მხოლოდ ერთი საათი! და გარბოდა, შეიქაქანებდა ცოტას და ისევ გარბოდა. სირბილის დროს თითქმის არაფერს არ გრძნობდა, არც არაფერს ხედავდა. წინ დატოვებული სიცარიელე თვითონ კარნახობდა, საით უნდა ევლო. მაგრამ მოხდა სწორედ ის, რისაც ყველაზე მეტად ეშინოდა: გზა დაკარგა, ბუწკნარში გაება. გამობრუნდა, იხრებოდა და ისე ეძებდა ბილიკის ნიშნებს. გაწამდა, არაფერი გამოუვიდა. მაშინ გაჩერდა და თქვა:

„მორჩა, გზის გაგრძელება აღარ შეიძლება. ხეზე უნდა ავიდე და აქ გავათენო“. ხეები იდუმალი სულებით იდგნენ, ისინი ახლა ისეთივე უფორმო და უსხეულონი იყვნენ, როგორც სიბნელე. შიშით ადებდა ხელს ხან ერთს, ხან მეორეს. რწმუნდებოდა, რომ ისეთებივე იყვნენ, როგორებიც უნდა ყოფილიყვნენ, წიფლები _ გლუვნი, ცივები. მაინც როგორღაც აფრთხობდნენ. ბოლოს თითები აბედივით გამომშრალ, შედარებით თბილ, ხეხემა ქერქს შეახო. ეს მუხა იყო. ოდნავ წამოხრილი დიდი მუხა. ისე გაუხარდა, თითქოს ნაცნობ კეთილ მოხუცს შეხვედროდეს. მივიდა და იმ მშრალ ადგილას მიეხუტა. გული დაუმშვიდდა. გაეღიმა კიდეც, ეს რა უცნაურობააო. მერე აბობლდა ზედ, სამი ტოტის გასაყარიდან თოვლი გადაბერტყა, ჩაჯდა და ხელები პალტოს სახელოებში შემალა. ერთხანს კანკალებდა. მაგრამ ეს შიშის ან სიცივის კანკალი არ იყო, დაღლილი კუნთები უთრთოდა. „არავითარი ავი სულები არ არსებობენ, ნადირი კიდეც აქ ვერ ამოვა. მთავარია, არ ჩამეძინოს, კეთილო მუხავ!“ სიფრთხილეს მაინც თავი არ სტკიოდა. ქამარი მოიხსნა, პალტოს კოფოს გაუყარა, ტოტს შემოახვია და შეკრა. ისევ მოიკუნტა, ხელები ისევ პალტოს სახელოებში შეიყო. სიამოვნებდა კიდეც ერთი რამ: როცა მოდიოდა, ეჩვენებოდა, რომ ტყე სულგაკმენდილი იყო, ის თითქოს რაღაცას ელოდა. ახლა განთავისუფლებული იყო ამ მოლოდინისაგან, მშვიდად სუნთქავდა, მშვიდად შრიალებდნენ მშრალი ფიფქები ხმელ ფოთლებზე:

„მთავარია, არ დამეძინოს. მე ბიჭი ვარ და არ უნდა დამეძინოს“. ფიქრობდა თავის კლასელებზე, უფრო გოგონებზე. რას არ გაიღებდა, იმათ სცოდნოდათ ახლა მისი აქ ყოფნის ამბავი. იქამდე მიიყვანა ფიქრმა, რომ კინაღამ ძირს არ ჩავიდა და გზა არ განაგრძო. ტყეში სიარული უფრო მეტი გმირობა იყო, ვიდრე აქ ჯდომა. მერე თავი ამით იმართლა, ამ კუნაპეტში კაცი როგორ ივლისო, და ისევ თავის ადგილს მიენდო. „მთავარია, არ დამეძინოს“. იმეუშნებოდა, მხრებს ათამაშებდა _ ამით ძილსაც იგერიებდა და სიცივესაც. ღამე და ტყე კი იყვნენ დიდები, ძალიან დიდები... და უცებ წყნარ, გაბმულ შრიალში რაღაც სხვა ხმა გაისმა, რაღაც თქრიალი თუ ფლოქვების ხმა. „ნადირი!“ _ უსიამოვნოდ დაირეკა ბიჭის გულში. აიწია, ქამარმა არ გაუშვა. ხმაური კი ძლიერდებოდა _ თითქოს რამდენიმე ფლოქვოსანი ცხოველი უახლოვდებოდა მუხას. ბიჭმა

ქამარი გახსნა, დაახვია, ჯიბეში ჩაიდო და ზედა ტოტზე აინაცვლა. გაისმა ლაწანი, მერე ხვნეშა. ბიჭი კანკალმა აიტანა. და აქ მეხვიით გავარდა ადამიანის ხმა: „ჰა, თავმკვდარო!“

ბიჭი ფათაფუთით ჩამოხობდა მუხიდან. „ძია! ძია!“ – ატეხა ყვირილი. გარბოდა, მიფორთხავდა, ცრემლები ჩამოსდიოდა და ყვიროდა: „ძია! ძია!“. მერე ვილაცამ ასანთს გაჰკრა. „ეუჰ, აქ რა გინდა, ბიჭოო!“ ორნი იყვნენ, ორივენი ცხენებზე ისხდნენ. დაქვეითდნენ. ისევ გაჰკრეს ასანთს და ბიჭმა ორივენი იცნო. ერთი კოლმეურნეობის თავმჯდომარე იყო, მეორე – ფერმის გამგე...

* * *

ტყე უკვე შორს იყო დარჩენილი, ცოტაც და თავიანთ სოფელსაც გადახედავდნენ. ბიჭი ფერმის გამგის უკან იჯდა, ხელები წელზე შემოეხვია. ფერმის გამგის ფარაჯას ასდიოდა სველი მატყლის რაღაც შინაურული, თბილი სუნი. მორჩენილიყვნენ გამოკითხვას, გაკვირვებას და დარიგებას. ცხენები ჯიქური ნაბიჯით მთარღვევდნენ სიბნელეს. ბიჭი კი. იჯდა და... ის ხომ ცამეტი წლისა იყო... ისევ ცრემლები ჩამოსდიოდა. ახლა მას ის ატირებდა, რომ თავმჯდომარემ და ფერმის გამგემ სამაგლად უმწეო მდგომარეობაში ჩავარდნილს უშველეს, უშველეს, როგორც წყალწაღებულს, როგორც მათხოვარს. სულ ცოტა ხნის წინ კი გმირად გრძნობდა თავს, ყოველ შემთხვევაში, ისეთი რამე დაიწყო, რაზედაც ვერც ერთი მისი ამხანაგი ვერ ამოიღებდა ხმას. ვერ შეძლო ამ საქმის თავის მობმა და ნელ-ნელა, მწარედ ჩამოსდიოდა სირცხვილის ცრემლი გაციებულ ლოყებზე.

კიდევ კარგი, რომ ბნელოდა და ამ ცრემლებს მაინც არ ხედავდნენ სადღაც ოსებში შექეფიანებული თავმჯდომარე და ფერმის გამგე.